

वा० रा०

॥१३॥

अथ सीतायालंकापुरप्रवेशं विना रावणवधस्याशक्यतया तस्मिद्धये देवैः प्रेरितायाः कृतकुञ्जावेपायामंथरायारामाभिषेकविघ्नप्रवृत्तिं तद्वात्रिगतं कैकेयीवृत्तांतं च वक्तुमुपक्रमते ज्ञातीत्यादि ॥ ज्ञातिदासीयतो नित्यमिति पाठे ॥ यतः कैकेय्याज्ञातेर्मातृकुलस्य दासी यतश्च कैकेय्या नित्यं सहोषिता अतः जनकोलाहलं श्रुत्वा कैकेय्यै तदर्थं निवेदयितुं यदृच्छया स्वयमेव न त्वन्यप्रेरणया प्रासादमारुरोहेत्यन्वयः ॥ यत्तु अतः कुञ्जाक्षिप्रममर्षितेत्यनेन द्वादशश्लोकस्थपदेनान्वयः स्वीयाभ्युदयस्य सर्वेष्टत्वात् ॥ रामाभ्युदयजदुःखेन तद्विघटकोर्मर्षइतिकतकस्तन्न ॥ रामाभ्युदयस्याग्रे धात्रीमुखेन श्रवणस्य वक्ष्यमाणतया तस्यैव चामर्षहेतुत्वस्य च वक्ष्यमाणतया त्रत्यस्य तत्रान्वयानौचित्यात् ॥ यतो जातेति पाठे यतो यत्र कुत्रचिज्जाता अविज्ञातवैश्ममातापितृकेत्यर्थः ॥ एवं च कैकेयीज्ञातिदासीत्वमपि कार्यार्थमुदरभरणव्याजेन स्वरूपमस्या इति बोध्यं इदं तु युक्तं ॥ मंथरानामकार्यार्थमसराः प्रेषितासुरैः ॥ दासीकाचन कैकेय्यै दत्ता केकयभूभूतेति पादोक्तेः ॥ कार्यार्थं रावणवधरूपकार्यार्थं दासी स्वयमागत्य केकयराजस्य जाते

ज्ञातिदासीयतो जाता कैकेय्या तु सहोषिता ॥ प्रासादं चंद्रसंकाशमारुरोहयदृच्छया ॥ १ ॥ सित्तराजपथां कृत्स्नां प्रकीर्णकमलोत्पलां ॥ अयोध्यां मंथरा तस्मात्प्रासादादन्ववैक्षत ॥ २ ॥ पताकाभिर्वरार्हाभिर्ध्वजैश्च समलंकृतां ॥ कृतां छन्नपथैश्चापि स्वच्छंदकपथैर्वृतां ॥ सित्तां चंदनतोयैश्च शिरःस्नातजनैर्युतां ॥ ३ ॥ माल्यमोदकहस्तैश्च द्विजैर्द्रैरभिनादितां ॥ शुक्लदेवगृहद्वारां सर्ववादित्रनादितां ॥ ४ ॥

तिशेषः ॥ नित्यमिति पाठेऽपि जातेति शेषपूरणेनैव व्याख्योचिता पादौकवाक्यत्वात् ॥ चंद्रसंकाशं सुधाधवलितत्वात् ॥ १ ॥ प्रकीर्णानि कमलानि उत्पलानि च यस्यां तस्मात्सर्वोत्कृष्टात् प्रासादात् ॥ प्रासादे स्थित्वेत्यर्थः ॥ ल्यब्रलोपे पंचमी ॥ २ ॥ वरार्हाभिः श्रेष्ठयोग्याभिः राजयोग्याभिरित्यावत् ॥ एतदुत्तरं कृतां छन्नपथैश्चापि स्वच्छंदकपथैर्वृतामित्यर्थं पठंति ॥ छन्नपथैः निम्नोन्नतप्रदेशमार्गैः कृतामलंकृतां स्वच्छंदकपथैरुत्सवादिषु जनभूयस्त्वेन स्वैरप्रवेशनिर्गमार्थं प्राकारादिभंगेन कृतैर्मार्गैरिति व्याचक्षते च केचित् ॥ चंदनयुक्ततोयैः सित्तां शिरःस्नातजनैः कृताभ्यंगस्नानैः ॥ ३ ॥ माल्यमोदकहस्तैः दानप्राप्तमाल्यमोदकहस्तैः रामोपायनमाल्यमोदक रूपमंगलद्रव्यहस्तैरित्यर्थो वा ॥ सुधाचंदनादिलेपेन शुक्लानि देवगृहद्वाराणि यस्यां ॥ ४ ॥

अ० कां०

॥१३॥